

РЕЗЮМЕ

Към момента не съществува цялостно и детайлно проучване по въпроса за архивното наследство на българските учени, а в по-широк аспект и на всички участници, свързани с полярните изследвания. Целта на проекта е издирването и запазването на архивните свидетелства за приноса и дейността на българската научна общност по отношение на полярните изследвания, което до момента е negliжирано като ангажимент от българската архивистична колегия и в значителна степен представлява „бяло поле“ в историческите дирения в България. Без съмнение темата за българското присъствие на Антарктическият континент е извънредно любопитна, актуална и заслужава специален интерес с оглед заслугите на родните изследователи и участници в полярните експедиции; най-вече поради засиления авторитет и имидж на страната ни в световен мащаб. Неоспорим факт е, че България трайно фигурира като значим фактор и дори все повече разширява присъствието си там.

Основните източници на актуална информация по темата за българските полярни експедиции са официалният сайт на сдружение „Български антарктически институт“, както и многобройните публикации в медиите, включително интернет базираните, повечето от които не се отличават с висока степен на достоверност. С най-висока степен на информативна натовареност са безспорно научните публикации, посветени на разглежданата проблематика: статии, монографии, документални филми и пр. Посочените фактори представляват сериозен аргумент в полза на издирването, събирането и запазването на в значителна степен несистематизираните документални свидетелства от и за българската полярна общност. Напълно обоснован е стремежът да се издирят и анализират запазените архивни документи като извънредно ценен ресурс за настоящи и бъдещи проучвания по темата, включително и като превенция срещу евентуална загуба на историческа памет за постиженията на българските изследователи и екипите, сформирани от българска страна за ежегодните Антарктически експедиции и резултатите, постигнати в хода им.

Непосредствените задачи, които се поставят във връзка с проекта и са обусловени от целите му, са следните:

Издирване на документални свидетелства за зараждане на интереса към полярната тематика, съхранени в системата на българските архиви; за дейността на Българския антарктически институт в съществуващите архиви: Централния държавен архив (ЦДА) към Държавна агенция „Архиви“; Научния архив на Българската академия на науките (НА-БАН) за учените, провеждали изследвания в научните полета, свързани с проблематиката; в университетските учреденски архиви, като особено внимание и акцент в проучванията ще се отдели на Учреденския архив на СУ „Св. Кл. Охридски“ като базов архивистичен център за наследството на преподавателите и специалистите в областта на полярните изследвания. В този контекст заслужава специално внимание да се проследят документално биографичните данни и служебните ангажименти на изявените български полярници, като най-емблематичната фигура тук е безспорно тази на Христо Пимпирев, който е и действащ преподавател в Алма Матер или тези на първопроходците като Борислав Каменов.

Планира се изготвяне на библиография на съществуващите до момента публикации с научен характер, свързани с полярните изследвания. Дигитализирането на публикациите ще позволи бърз и лесен достъп на по-широка аудитория и ще повиши компетенциите на заинтересуваните субекти, включително на учащите се в средното и висше образование.

Друг приоритет е извършването на допълнителни дейности с цел обогатяване архивния фонд по темата, като тук се предвижда запис на пространни интервюта, чиято цел е да попълнят съществуващите пропуски и да формират база за т.нар. устна история (oral history), което допълнително да се включи в архивното наследство, свързано с българския принос и активно участие във връзка с полярните изследвания.

В рамките на проекта с цел популяризиране на тематиката сред учащите се е предвидено и анкетно проучване на познанията на учениците от различни степени на училищното образование по отношение на Антарктида и българския принос за изследването на Ледения континент.

Отново във връзка с повишаване компетентността на студентите за работа със специфични архивни документи, а същевременно и при подготовка на бъдещите учители по история и по география се предвижда организиране на открит семинар (тип уъркшоп). В рамките на предвидената проява ще бъдат представени практическите аспекти и предизвикателства при издирването, подходите и работата с архивни свидетелства за дейността на българските полярници.

В рамките на проекта се предвижда подготовката и издаването на документален сборник, посветен на полярните изследвания, което е и своеобразен принос към археографията в България.

С цел популяризиране на постигнатите резултати и същевременно, за да се предостави възможност за бърз и лесен достъп до информационните ресурси по темата се предвижда създаването на специализирана интернет страница (website).

Участието на членовете на екипа в научни форуми, на които да предоставят информация за проектните дейности и очакваните резултати също е с приоритет при изпълнение на инициативата. Гореизложеното мотивира изготвянето на настоящото проектно предложение от специалисти в сферата на хуманитарните науки, като в случая се разчита изцяло на капацитета на членовете на екипа – преподаватели и докторанти в ИФ на СУ, който се явява и базова организация. Планира се и привличането на студенти, учители, а също и служители (специалисти-архивисти) от системата на българските архиви и Учрежденски архив на СУ, които да се включат в съответните етапи от дейностите по проекта.

Екипът на проекта се състои от специалист архивист гл. ас. д-р Ралица Тодорова (ръководител-координатор), един преподавател по методика на обучението по история гл. ас. д-р Красимир Кръстев, който същевременно е завършил бакалавърска степен по “История и география”, обусловило в значителна степен адекватното му включване в работната група, и двама млади учени – д-р Стоян Шиваров и докторант Александър Златанов, които притежават солиден практически опит в издирването, обработката и заснемането на архивни документи от различни архивохранилища в страната и чужбина. Включването на двамата млади учени е в съответствие със стратегиите за развитие на научния потенциал и повишаване капацитета на докторанти и постдокторанти като инвестиция за развитие на науката в България.

За по-ефективното и резултатно управление на проекта на всеки три месеца ще бъдат правени вътрешни индивидуални и съвместни отчети за извършените дейности и получените резултати, както и за извършените финансови разходи, които ще бъдат свободно достъпни през сайта на проекта. Планирани са редовни срещи на ръководителя с участниците на проекта относно отчетността и координацията на дейностите, за изясняване и решаване на възникнали проблеми. Заплащането на участниците в проекта ще се основава на свършената работа и постигнатите резултати, като от съществена значимост ще бъде да се спазят сроковете, заложи в програмата на проекта. Периодично ще се извършва комплексен анализ за контрол и оценка на времето, стойността и ресурсите, заложи в самия проект. Ще се анализира всеки детайл от работната програма и нейното изпълнение, както и конкретни насоки за решаването на проблеми и възникването на последващи идеи, за да се постигне оптимален баланс между качество, своевременно изпълнение, очаквани и постигнати резултати.